

gna in altitudine animi collocatus
nō beatū dicet populū cui hæc sunt.
¶ miser plane: beatū vero cuius dñs
deus eius. Verum dñs hic ita fui
paratōe misere illis. Inueniet utiq;
q̄rū cōparatōe sui q̄s misereat si su-
spexerit ad celestes diuitias ⁊ tele-
ctatōes in dextra dñi vsq; in fine.
¶ Vñ sit ut q̄ p̄us de inferiori irriguo
lacrīmas fūgēs plangebatur dicens.
qm̄ p̄ te mortificamur tota die:
iam de supiori abūdāiores emittat
fletus dicens: Ite michi q; incolatus
meus plōgatus est.

Epistola beati bernardi in sermo-
nē sequētem.

Hvgoni militi xpi. et magis-
tro militie xpi: bernardus
clareuallis solo nomine ab-
bas: bonū certamē certare. Semel ⁊
secūdo ⁊ terciō mi fallo: petisti a me
hugo carissime ut tibi tuisq; cōmili-
tomb scriberē exhortacōnis sermo-
nē: et aduersus hostilē tirānidez q;
lāceam nō liceret. silū vibrare: asse-
rēs vobis nō parū fore adiutoriū.
si quos armis nō possū. literis aiarē
distuli sane aliq̄diu: nō q̄ cōtēnē
davidere petito: s; ne leuis p̄ceptsq;
culpares assensio: si quos meli⁹ me-
lior implere sufficeret p̄sumere: im-
peritus: ⁊ res admodū necessaria p̄
me minus forte comoda reddere.
¶ Verū videns me longa satis huius-
cemōi expectatōe frustratū. ne iā
magis nolle q̄ nō posse viderer: tā-
dem ego quidē q̄ potui feci: lector
iudicet an satis feci. Quāq; ⁊ si cui
forte aut mīme placeat a non suffi-
ciat: nō tñ inest mea. q̄ sue p̄ meo
sape nō defui voluntati.

Explicitepistola.

Incipiūt tituli.

i Sermo exhortatorius bernardi

bi abbatis clareuallensis ab
milites templi.

ii De militia seculari.

iii De noua militia.

iiii De ouerfioe militū templi.

v De tēplo. vi De beelebē.

vii De nazareth.

viii De mōte oliueti et valle iosa-
phat. ix De iordane.

x De loco caluarie.

xi De sepulchro.

xii De betphage.

xiii De bethania.

Expliciūt tituli.

Incipit Ser. exhortatorius bti ber-
nardi abbatis clareuallē. ad mili-
tes templi.

Ouū militie .Ca. i.
gens ortū nup auidē in ter-
ris: et in illa regione quam
olim in carne p̄sens visitauit
oriēs ex alto: ut vñ tūc in fortitudine
manus sue tenebrarū p̄ncipes extur-
bauit: inter mō ipsorū satellites fis-
lios diffidētie in manu fortū suorū
dissipatos exēmiēt: faciēs etiā nūc
redēptōez pleb sue: et rurū erigēs
cornu salutis nobis in domo dauid
pueri sui. Nouū in quā militie gen⁹
et seculis in exptū: q̄ gemino pater
offlictū. atq; fatigabiliter decertat
tū abūsus carnē ⁊ sāguinē: tū oīra
spiritalia neq̄tie in celestibz. Et qui
dē solis vbi viribz corpis corporeo
fortis hosti resistit: id q̄dē ego taz
nō iudico mirū. q̄ nec rarū existimo
S; ⁊ qñ aīmi et tutevicijs siue temo-
nīs bellū indicit: ne hoc quidem mi-
rabile. et si laudabile dixerim: cum
plenus monachis cernatur mūdus
Ceterū cū vterq; homo suo quisq;
gladio potēter accingit. suo emgu-
lo nobiliter insignit: q̄s hoc nō est
met oīni amiratiōe dignissimū: q̄

a deo liquet esse insolitum: **I**mpau-
 bus pfecto miles et omni ex pte ses-
 curus: q ut corpus ferro: sic animus
 fidei lorica induit. **V**triusq nimirum
 munitus armis: nec demonez timeret
 nec hominē. **N**ec vero mortē formi-
 dat: qui mori desiderat. **Q**uid eni vel
 viues vel moriēs metuat: cui viuere
 xp̄us est et mori lucrū. **S**tat quidem
 libeter libeterq p xp̄o: sed magis
 cupit dissolui et esse cuz xp̄o. hoc eni
 melius. **S**ecuri igit pcedite milites
 et intrepido animo inimicos crucis
 xp̄i appellite. certi quia neq mors ne-
 q vita poterit vos separe a carita-
 te dei q̄ ē in xp̄o ih̄u: illud sane vobis
 scū in oī piculo replicātes. siue uiui-
 mus siue morimur dñi sumus. **Q**uā-
 gliosi reuertūt victores de plio: q̄
 beati moriuntur martires in plio. **G**audē
 fortis athleta si uiuit et vin-
 cis in dño: s̄ magis exulta et gliaē
 si morieris et vngeris dño. **V**ita qdē
 fructuosa. et victoria gloriola: sed
 veriq mors sacra iure pponitur. **N**ā
 et si beati qui in dño moriuntur: non
 multo magis qui p dño moriuntur:
 et quidē siue in lecto siue bello quis
 moriē: p̄ciosa erit sine dubio in ospe
 dñi mors sanctorz eius. **C**eterū
 in bello tm̄ pfecto p̄ciosior: q̄nto et
 gloriosior. **O** vita secura: vbi pura
 cōsciētia. **O** inq̄ vita securavbi abf-
 q̄s formidine mors expectatur: imo
 adoptat cū dulcedine: et excipitur
 cū deuotōe. **O** vere sancta et tuta mi-
 litia atq a duplici illo piculo p̄fius
 libera. quo id hominuz genus solet
 frequēter piclitari: vbi dumtaxat
 xp̄us nō ē causa militādi. **Q**uotiens
 nāq̄ agreberis tu q̄ militiā militas
 seclare in corpe. te vero in aia: autē
 forte occidaris ab illo et in corpe pa-
 riter et in aia. **E**x cordis nēpe affe-

tu nō belli euentu p̄latiur vel piculū
 vel victoria xp̄iani. **S**i bona fuerit
 causa pugnātis pugne exitus mal⁹
 eē nō poterit: sic nec bonus iudicabi-
 tur finis: vbi causa nō bona et intē-
 tio nō recta pcellerit. **S**i in volūta-
 te alteruz occidēdi te potius occidi
 cōtigerit: morieris homicida. **Q**uod si
 p̄uales et volūate supandi vel iudi-
 cādi forte occidis hominē: viuis homi-
 cidā. **N**on autē expedit siue mortuo
 siue viuo. siue victori siue victo esse
 homicidā. **I**nfelix victoria: q̄ supas
 hominē: succūbis vicio. **E**t ira tibi ā
 supbia dñate. frustra glariaris de ho-
 mine supato. **E**st tm̄ qui nec vlci-
 scēdi zelo: nec vincēdi tipo: s̄ tm̄ euatē-
 di remediō interficit hominē: sed ne
 hāc qdē bonā dixerit victoriā: cū de
 duobz malis in corpe q̄ in aia mori
 leuius sit. **N**ō aut qz corpus occidit
 et aia moriē: s̄ aima que peccauerit
 ip̄a moriē.

De militia seculari. C. ij.

Vis

Quod igit finis fructusue seclaris
 hui⁹ nō dico militie s̄ mali-
 cie: si et occisor letaliē peccat:
 et occisus eternalit perit. **E**ni uero
 ut v̄bis vtar apli et q̄ arat in spe dñi
 araē: et q̄ triturat in spe fruct⁹ p̄ci-
 piēdi. **Q**uis ḡ o milites s̄ tā stupē-
 dus error. q̄l furor s̄ tā nō ferēdus.
 tātis sūptibz ac laboribus militare:
 stipēdijs vero nōnullis. nisi ā mōtis
 ā criminis. **O**pitis equos sericis: et
 p̄ebulos nescio q̄s p̄aniculos lorici⁹
 supinduitis. **D**epigitis hastas. clipe-
 os et sellas: frena et calcaria auro
 et argēto gēmisq̄ circumornatis:
 et cū tanta pompa pudēdo furore
 et impudenti stupore ad mortem p-
 peratis. **M**ilitaria sunt hæc insignia:
 an muliebria potius ornamenta?

Nunquid forte hostilis mitero reue-
rebitur aurū: gēmis parcat: serica
penetrare nō poterit. Deniq; quod
ipfi sepi⁹ certiusq; expimini: eria eē
necessaria p̄liati: ut scilicet strenu⁹
indultusq; miles: et circūspectus fie
ab se seruādū: et expedit⁹ ab discur
rendū: et p̄mptus ab ferienbū. Vos
p̄ cōtrariū oculoꝝ grauamē ritu fe
mīco comā nutritis: longis ac p̄fu
fis camisijs p̄pria vobis vestigia ob
uoluitis: delicatas ac teneras man⁹
āplis et circūfluētibz manicis sepe
litis. Super hec omnia ē quod arma
rī magis terret causa illa nimirum
satis leuis ac friuola: qua vitelicet
talis p̄sumitur et tā piculosa militia.
Non sane inter vos aliud bella mo
uet: litesq; suscitāt: nisi aut irratōa
bilis iracūdie motus aut manis glo
rie appetitus: ā terrene gliscūq; pos
sessionis cupiditas. Talibz certe ex
causis neq; occidere neq; occubere
tutum est.

De noua militia. C. iij.

A Tuero xp̄i milites securi p̄
liantur p̄lia dñi sui: nequa
quā metuētes aut de hostiū
cebe peccatū aut de sua nece piculū:
qñ quidē mors p̄ xp̄o vel ferēda v̄l
inferēda: et nichil habeat criminis:
et plurimū glorie mereatur. Onie
quippe xp̄o inde cristus acquirē:
qui nimirū et libenter accipit hostis
mortē p̄uisione: et libentius p̄bet se
ip̄m militi p̄ cōsolatōe. Miles inq;
xp̄i secur⁹ interemit: interit securioꝝ
Sibi prestat cū vicerit: xp̄o cū inte
remit. Nō enī sine causa gladiū por
tat. Dei etenī minister ē ad vidēdā
malefactorū: laudē vero bonorum.
Sane cū occidit malefactorē nō bo

micida: sed vt ita dixerim malefida
et plane xp̄i vindex in his qui male
agūt: et defensor xp̄ianorum repu
tatur. Cū aut occidit ip̄e: non p̄llo
q̄ puenisse cognoscitur. Mors ergo
quā irrogat xp̄i est lucrū: quā exci
pit suū. In morte pagani xp̄ianus
gloriatur qz xp̄s glorificatur. In
morte xp̄iani regis liber alitas ap̄ie:
cū miles remunerābus educit. Non
ro sup illo letabitur iustus cū vide
rit vindex tam: de isto dicit homo: si
vtiq; es fructus iusto: vtq; es deus
iudicās eos in terra. Nō enī vel pa
gani necādi essent: si quō aliter pos
sēt a nimia infestatōe seu oppressi
ōe fidelīū cōhiberi. Nūc aut meli⁹ ē
ut occidātur q̄ certe relinquat vir
ga peccatorū sup sortē iustoz: ne
forte extendāt iusti ad iniquitatez
manus suas. Quid enī? Si pcutere in
gladio omnino nephas nō est xp̄ia
no: cur ergo p̄co saluatoris cōtētos
fore suis scipēdīs militibz indixit.
et nō poti⁹ omnē militiāz indixit.
Si aut quod verum est omibz phas
est ad hoc ip̄m dūtaxat diuinit⁹ or
dinatis: nec aliud sane quicq; meli⁹
p̄fessis: quibus queso potius q̄ quo
rū manibz et viribz vrbz fortitudinis
nostre syon p̄ nostro omniū muni
mine retineat. ut depulsis diuine trā
gressoribz legis. Secura ingredit̄
gens iusta custodiēs veritatē: secu
re p̄inde dissipent gentes que bella
volūt et abscedāt qui non contur
bantur: et disperdantur de ciuitate
dñi omnes opantes iniquitatē: qui
repositas in iherosolimis xp̄iani po
puli inestimabiles diuitias tollere
gestiūt sancta pollueret: et heredita
te possidere sanctuariū dei. Exeratur
gladi⁹ v̄lq; fidelīū in ceruices inimi
coꝝ: ad destruēdā oēm altitudinem

extollentem se aduersus scientiam
dei que est christianorum fides : ne
quāto dicāt gētes. ubi est deus eo-
rum. **Quibz** expulsis reuertet ipse in
hereditatē domūqz suā. de qua ira-
tus in euāgelio ecce inquit relinq-
tur vobis domus vestra deserta: et p-
phetā ita cōqueriē. reliqui domū
meā. dimisi hereditatē meā: imple-
bitqz illud ap̄beticus. Redemit dñs
populū suū et liberauit eū: et venient
et exultabūt in syon: et gaudebūt
de bonis dñi. **Leuare** iherusalē: et cō-
gnosce iā tēpus visitatōis tue. **Gau-**
de et laudate simul deserta iherusa-
lē: qz cōsolatus est dñs pplm suū: re-
demt iherlm: parauit dñs brachiū
suū sanctū in oculis omīū gentium.
Virgo isrl corrueras: et non erat q
subleuaret te. **Surge** iā. excutere de
puluere vgo captiua filia syō. **Sur-**
ge inqz sta in excelsis: et vide iocū-
ditatē q̄ vxit tibi a deo tuo. **Nō** vca-
beris vltra derelicta. et terra tua nō
reabit amplius desolata: qz cōpla-
cuit dño in te: et terra tua habitā-
bit. **Leua** in circuitu oculos tuos et
vide: omēs isti cōgregati sūt: vene-
rūt tibi. **Hoc** tibi auxiliū missum
de scto. **Omīno** p istos tibi iā iāqz
illa p̄soluiē antiqua pmissio. **Ponā**
te in supbiā seculorū. gaudiū in ge-
neratōe et generationē: et fuges lac-
gētiū: et māmilla regū lactaberis.
Et itē. **Sic** mater solat filios suos.
ita et ego cōsolabor vōs: et in iheru-
salē cōsolabimini. **Vide** ne q̄ crebra
veterū attestatōe noua appbat mi-
litia: et qz sicut audiuius sic vidē-
mus in ciuitate dñi virtutū. **Dū** mō
sane spūalibus nō p̄iudiciz sensibus
līralis interpretatō. q̄ mi⁹ scilicet spe-
remus in eternū. quicqz huic tēpo-
ri significatō ex ap̄betarū vocibus

vsurpamus: ne p̄ id qd cernit eua-
nēscat qd crediē: et sp̄ei copias im-
minuat penuriā rei: p̄sentiūqz atte-
statō sit euacuato futurorum. **Alio**
quā ērene ciuitatis tēporalis glia
nō destruit celestia bona s̄ astruit: si
tñ istā minime dubitamus illius te-
nere figurā. q̄ in celis ē mater nra.

De ouersatōe militū templi.
Capitulum. iij.

Ed iā ad imitationē seu
ad cōfusionē nostrorum
militū nō plane deo s̄ dia-
bolo militatū dicamus breuiter xp̄i
equitū mores et vitā: qualiter bel-
lo domiue ouersentur: quo palaz fi-
at quātū ab inuicē differāt dei secti
qz militia. **Primo** q̄dem vtrolibz di-
sciplina nō deest. obediētia nequaqz
cōtemniē: qz teste scriptura. et fili⁹
indisciplinatus pibit: et peccatū est
ariolādi repugnare. et q̄ si scel⁹ p̄do-
latrie nolle acq̄lescere. **Tur** et redi-
tur ad nutū eius qui p̄est. **Induitur**
qd ille donauerit: nec aliunde vesti-
mētū seu alimentū p̄sumiē. **E**t in vi-
ctur in vestitu caueē omē supflūū:
soli necessitati cōsuliē. **V**iuē plane
in omni iocūda et sobria cōuersa-
tōe. **A**bsqz vxoribz et absqz liberis: et
ne qd desit ex euangelica p̄fectōe.
absqz omī ap̄rio habitāt vnius mo-
ris in domovna: solliciti s̄uare vni-
tē spūl in vinculo pacis. **D**icas vni-
se multitudinis eē cor vñū et animā
vnā: ita quisqz nō omīno ap̄riā se q̄
voluntatē: s̄ magis obsequi satagit
imp̄ati. **N**ullo tpe ā ociosi sedent ā
curiosi vagāt: s̄ lēp dū nō p̄cedunt
qd qdē raro cōtingit. ne gratis co-
medāt panē armorū seu vestimēto-
rū. vel scissa refartitū. v̄l vetusta re-
ficiūt. v̄l inordinata cōponūt: et qz

postremo faciēda magistri volūtas
cōmunis indicit necessitas. **P**ersona
inter eos minime accipit: defertur
meliori nō nobiliori. **H**onore se inui-
cē pueniūt: alterutrū onera portāt.
ut sic adimpleant legem xpī. **V**er-
bū insolēs. opus inutile. risus im-
moderat⁹. murmur vel tenue siue fursū
neq̃q̃ ibi dephēdiē inemēdātum.
Scachos et aleas detestātur: abhor-
rēt venatōem. nec ludrica illa auiū
rapina ut affolet delectāt. **A**imos
et magos et fabulatores. scurrilesq̃
cātīlenas. a ludorū spectacula. tās
q̃ vanitates et insānias falsas respu-
ūt et abominātur. **C**apillos tōdent:
sciētes iuxta aplm et ignominia eē
viro si coma nutritur. **N**ūq̃ cōpti:
raro loti: magis aut neglecto cime
hispidi. puluē fedi. lorica caumate
fusi. **P**orro imminēte bello intus fide
foris ferro nō auro se muniūt: q̃te-
nus armati et nō onerati hostibz me-
tū incutiāt: non puocēt auariciā.
Equos habere cupiūt fortes et ve-
loces. nō tū coloratos a faleratos:
pugnā quippe nō pompā. victoriā:
s; nō gloriā cogitātes: et studentes
magis esse formidini q̃ ammiratōi.
Deinde nō turbulēti aut impetuosi
et quasi ex leuitate p̃cipites: s; osul-
te atq; cū omni cautela et puidētia se
īpos ordinātes et disponētes in acie
iuxta qd̃ de p̃ribz scriptuz est. **V**erū
p̃fecto israelite pcedunt ad bella
pacifici. **A**t vero ubi ventū fuerit ad
certamē tum demū pristina leuitas
re postposita. tāq̃ si dicerēt nōne q̃
oderūt te dñe oderā et sup inimicos
tuos tabescebā. irruunt in aduersa-
rios: hostes velut oues reputāt: neq̃
q̃z si paucissimi vel seuā barbarie.
vel numerosā multitudinē formidā-
tes. **N**ouerūt siquidē nō de suis p̃sua-

mē viribz. s; de virtute dñi sabaoth
sperare victoriā cui mimirū cōfidiūt
iuxta sentētiā machabēi cōcludi
multos in manus paucorū et nō eē
differētiā in cōspectu dei celi libera-
re in multis et in paucis: quia nō in
multitudine exercitus ē victoria bel-
li: s; de celo fortitudo est. **Q**uod fre-
quentissime exp̃ti sūt: ita ut plerūq;
quasi p̃secutus sit vnus mille: et duo
fugarūt decē milia. **I**ta deniq; mi-
ro quodā ac singulari mō cernūt et
agnis mitiores et leonibz fortiores:
ut pene bubitē quid potius censeaz
appellandos. monachos an milites:
nisi q̃ utrūq; forsan cōgruēter no-
minarim. q̃bus neutrū deē agnoscī-
tur. nec monachi māfuetudo nec mi-
litis fortitudo. **D**e qua re quid dicē-
dū: nisi q̃ a dño factū ē istud et ē mi-
rabile in oculis nostris. **T**ales sibi
elegit deus. et collegit a finibz ter-
re ministros ex fortissimis israel:
q̃ vere lectū salomonis sepulchrum
vigilāter fideliterq; custodiūt: oēs
tenētes gladios ad bella doctissimi.

De templo.
Capitulum. v.

Est vero templū iherosolimis
in quo pariter habitāt anti-
quo et famosissimo illo salo-
monis: impar quidē structura: s; nō
inferius gloriā. **S**i quidē vniūsa il-
lius magnificētia incorruptibilibz
auro et argēto. in quadratura lapi-
dū et varietate lignorū continebāt: hu-
ius aut omnis decor et gratie venus-
tatis ornatus: pia ē habitantium
religiositas et ordinatissima cōuer-
satio. **I**llud varijs extitit spectan-
dum coloribz: hoc diuersis virtuti-
bus et sanctis actibus venerādum.

Domus quippe dei decet sanctitudo: qui non politis marmoribus quod ornatis marmoribus delectatur: et puras diligit mentes super auratos parietes. Ornatur tamen huius quod facies templi sed armis non gemis: et per antiquis coronis aureis circumpectibus clipeis paries operitur: per cancellabris. thuribus atque vreceolis tomus undique frenis. sellis ac laceis communiter. plane his omnibus liquidum demonstrantibus eodemque per domo dei feruere milites zelo: quo ipse quodam militum dux vehementissime inflammatus armata illa sanctissima manu. non tamen ferro sed flagello quod fecerat de resticulis introiit in templum: negotiantes expulit. numulariorum effudit es: et chalcedras venditum colubas euerit: indignissimum iudicium ora communi domum huiusmodi forensibus inestari. Tali pinde sui regis per motus exemplo deuotus exercitus multo sane indignius longeque intolerabilius arbitratur sancta pollui. ab inestari fidelibus quod a mercatoribus inestari: in domo sancta cum equis et armis commoratur: tamquam ab ipsa quam a ceteris sacris omni infidelitatis spurca et tyrannica rabie appulsata: ipsi in ea die noctuque tam honestis quam vilibus officiis occupantur. **D**onorant certatim dei templum sedulis et sinceris et obsequiis: iugiter in eo deuotione immolantes non quidem veterum ritu pecudum carnes sed vere hostias pacificas fraternam dilectionem deuotionem subiectionem. voluntariam paupertatem. **D**ec iherosolymis aditatur: et orbis excitatur. **A**udiunt insule et attendunt populi de longe: et ebulliunt ab oriente in occidentem tamquam torrens inuidias glorie gentium: et tamquam flumina impetus letificant ciuitatem dei.

Quodque cernit iocundus et agitur comodius. paucos admodum in tanta multitudinem hominum illo confluere. nisi utique sceleratos et impios raptos et sacrilegos. homicidas. puros adulteros: de quorum perfectione fit duplex quoddam constat peruenire bonum: ita duplicatur et gaudium: quando quidem tam suos de suo discessu letificant: quam illos de aduentu quibus subuenire festinant. **P**rosunt quippe vero ubique non solum utique istos tuendo: sed iam etiam illos non opprimendo. **I**taque letatur egiptus in perfectione eorum: cum tamen de protectione eorum nichilominus letetur mons syon et exultet filie iude. **I**lla quidem se de manu eorum: ista magis in manu eorum liberari se merito gloriatur. **I**lla libenter amittit crudelissimos sui vastatores: ista cum gaudio suscipit sui fidelissimos defensores: et unde ista dulcissime consolatur inde illa eque saluberrime desolat. **S**i christus sic nouit ulcisci in hostes suos: uel non solum de ipsis sed per ipsos quod frequenter soleat tanto gloriosius. quanto et potestius triumphare. **I**ocunde sane et comode: ut quos diu pertulit oppugnatores. magis iam propugnatores habere incipiat: faciatque de hoste militem: qui de saulo quondam persecutore fecit paulum predicatorem. **Q**uamobrem non miror si etiam super na illa curia iuxta testimonium saluatoris exultat magis super uno peccatore penitentiam agente quam super plurimis iustis qui non indigent penitentia: dum peccatoris et maligni tantis perculdubio perfit conuersio: quantis et prior nocuerat conuersio. **S**alue igitur ciuitas sancta quam ipse sanctificauit sibi tabernaculum suum altissimus: quod tanta in te et per te generatio saluaretur. **S**alue ciuitas regis magni: ex qua non

Rk ij

ua et iocūba mūto miracula nullia
tēporibus defuere ab initio. **S**alue
dñā gētiū: princeps pūciaiū. pñ
archarū possessio: pphetarū mater
et apostolorū: et iniciatrix fidei. glo
ria ppli xpānoī: quā deus semp a
principio passus ē oppugnari: ut vi
ris fortibz sic virtutis. ita fores occa
sio salutis. **S**alue terra pmissionis
q̄ olim fluēs lac et mel tuis dūtaxat
habitoribz nūc vniūso orbi reme
dia salutis. vite porris alimentā.
Terra inq̄ bona et optima: q̄ in fe
cūdissimo illo sinu tuo ex archa pa
terni cordis celeste granū fūscipiēs.
tātas ex supno semine martirum se
getes ptulisti: et nichilomin⁹ ex om
ni reliq̄ fidelīū genere fructū fertil
gleba tricesimū et sexagesimū cen
tesimū sup omnē terraz multipliciē
pcreasti. **V**nde et de magna multitu
dine dulcedinis tue iocūdistime sati
ati et opulētissime saginati memori
am abūdantie suauitatis tue ubiq̄
eruāt: qui te viderūt et vsq̄ ad ex
tremū terre magnificētiā glie tue
loquūtur eis q̄ nō viderūt: et enar
rāt mirabilia q̄ in te sunt. **G**loriosa
dicta sūt de te ciuitas dei. **S**z iam ex
his q̄bus affluis delicij. nos q̄ pau
ca pferamus in mediū. ab laudem
et gloriā noī tui.

De bethlehem.

Ca. vi.

Habes ante omnia in refectō
ne aimaz sanctarū bethle
hem tomū panis: in qua p
mū is q̄ de celo descēderat pariente
virgine panis viuus apparuit. **N**ō
strat pñs ibidē iūmētis pñpiū et
in pñpio fenū de pñto virginali: q̄
vel sic cognoscat tot possessorē suū:
et asinus pñpe dñi sui. **O**m̄is quippe
caro fenū: et om̄is gloria ei⁹ vt flos

Feni. **P**orro suū homo q̄ in quo fa
ctus ē honorē nō intelligēdo cōpa
ratus ē iūmētis insipietibz. et simi
fcūs ē illis: verbū panis āgelorū fa
ctū ē cibaria iūmētorum. ut habeat
carnis fenū qd̄ ruminet. q̄ verbi pa
ne velsi penitus diffueuit: quousq̄ p
homine deū pñi redditus dignita
ti: et ex pñore rursus cōfusus in ho
minē. cū paulo dicere possit. **E**t si co
gnouimus xp̄m scdm carnē. sz nunc
iā nō nouimus. **Q**uod sane nō arb
tro: quēpiā dicere posse veraciter:
nisi q̄ prius cū petro ex ore verita
tis illud itez audierit. **V**erba q̄ ego
locutus sū vobis spūs et vita sūt: ca
ro autē nō pdest q̄c̄q̄. **A**lioquū q̄
in verbis xp̄i vitā inuenit. carnē iā
nō requirit: et ē de numero beatorū
q̄ nō viderūt et crediderūt. **N**ec enī
opus ē vel lactis poculū misvitiq̄ p
uulo: vel feni pabulū iūmēto. **Q**ui
aut nō offendit in vto ille pfectus ē
vir. solito plane velsi cito pdoneus:
et lz in sudore vultus sui panē verbi
comedit absq̄ offensione. **S**z et secu
rus ac sine cādalo loq̄tur om̄em sa
pientiā dūtaxat inter pñcōs. spūali
bus spūalia oparās: cū tñ infantibz
fue pñcōibz aptus sit. p captu qui
dē eorū pponere tñmodo ism xp̄m
et hūc crucifixū. **V**nus tñ idēq̄ cibz
ex celestibus pascuis suauiter q̄bez
et ruminat a pñore et māducat ab
hoīne: et viro vires: et puulo tribuit
nutrimētū.

De nazareth.

C. vii.

Orimē et nazareth q̄ inter pñs
taf flos: in q̄ is qui natus in
bethlehm erat tāq̄ fructus
in flore coalescēs nutritus ē de m
fās: ut floris odor fructus sapore p
cederet. ac de naribz pñaz fauci
bz se apostolorū liquor scūs infūdet.

iudeis tenui odore stētis. gustu soli
to reficeret xpianos. **S**ēserat tamē
hūc florē nathanael q̄ sup omnia as
romata suaue retoloret. vnde et aie
bat: a nazareth potest aliquid ho
mi esse: s̄ nequaquā sola. cōtētus fra
glātia respondētē sibi veni et vide
philippū secutus ē. **M**o vero mire
illius suauitatis admodū resperfiōe
delectatus: haustuq; boni odoris fa
ctus saporis auīdior. odore ipso du
ce ad fructū vsq; sine mora pueni
re curauit: cupiēs plenius expiri qđ
tenuiter p̄senserat: presensq; degu
stare qđ oderaauerat absens. **V**idea
mus et de olfactu p̄laac ne forte ali
quid qđ p̄timeat ab hęc ip̄a que in
manib; fuit portēderit. **L**oq̄ de illo
scriptura sic. **S**tatiq; ut sēsit vestimē
toz ei⁹ fraglātia. haud dubiū quim
iacob: ecce iqt odor filij mei. sic odor
agri pleni cui bñdixit dñs. **V**estis
mētī fraglantiā sensit. s̄ vestiti p̄lē
tiā nō agnouit: soloq; vestis tanq̄
floris odore forinsecus delectatus.
quasi fruct⁹ interioris dulcedinē nō
gustauit: dū et electi filij simul et sac
mētī fraudatus cognitōe remansit.
Quo spectat h̄? **V**estimētū p̄fecto
spiritus littera ē et caro verbi. **S**ed
ne nūc quidē iudeus in carne verbū
in homine sic deitatē: ne sub tegmi
ne littere. sensū p̄uēt spiritualē: foris
q; palpāshēdi pellem que similitu
dinē maioris hoc ē p̄mi et antiq̄ pec
catoris exp̄sserat ad nudā nō p̄ueit
veritatem. **N**on sane in carne pecca
ti s̄ in multitudine carnis peccati qđ
peccatū nō facere sed tollere venie
bat apparuit: ea scilz de causa quā
ip̄e non tacuit: ut qui nō vidēt vide
at: et qđ vidēt cecī fiāt. **H**ac ergo si
militudine deceptus p̄phet̄a cecus
lobie quē nescit bñdicit: dū quē le

ctitat in libris. ignorat et in miracu
lis: et quē ap̄rijs attrectat manib;.
ligādo flagellādo colaphisāto: mi
nime tñ vel resurgētē intelligit. **S**i
enim cōgnouissent: nūq̄ dñm gl̄ie
crucifixissent. **P**ercurramus succin
to p̄mone et cetera loca sancta: et si
nō omnia. saltē aliqua: quō quē amī
rari p̄ singula non sufficimus: libet
vel insigniora et ip̄a breuiter recor
dari.

A De mōte oliueti et valle iosa
phat. **C. viij.**

Scēditur in mōtē oliueti: de
scēditur in vallē iosaphat. ut sic di
uitias diuine misericordie cogites.
quatenus hororem iudicij nequaquā
dissimules: quia et in multis misera
tōib; suis multus ē ad ignoscendū.
iudicia tñ eius nichilominus abissul
multa: quib; agnoscitur valde omni
no terribilis sup filios hominū. **D**a
uid deniq; qđ montes oliueti demon
strat dicēs. homines et iumēta salua
bis dñe. quē admodū multiplicasti
misericordiā tuā de⁹. etiā iudicij val
lē in eodem psalmo cōmemorat di
cēs: nō veniat michi mēgens pes su
pbie: et manus peccatoris nō moue
at me. **C**uius et p̄cipuū se omnino p
horrescere fatetur: cum in alio psal
mo ita loq̄tur orans. **C**ōfige timōē
tuo carnes meas: a iudicij enī tuis
timui. **S**up̄bus in hac vallē corruit et
cōquassatur: humilis descēdit et mi
nime p̄clitatur. **S**up̄bus excusat pec
catū suū: humilis accusat: sciēs quia
deus nō iudicat bis in idip̄m: et qđ si
nosmetip̄os iudicauerimus: nō vtiq;
iudicabimur. **P**orro sup̄bus nō attē
dēs qđ horrēdum sit incidere in ma
nus dei viuētis: facile prūpit in ver
ba malicie ad excusandas excusato
nes in peccatis. **M**agna reuera ma

Rk iij

gna reuera malicia tui ēe nō misere-
reris. et solū post peccatū remedium
cōfessionis a te ipso repellere: ignē
q̄ in sinu tuo inuoluere potius q̄ ex-
cutere: nec p̄bere aurē cōsilio sapiē-
tis q̄ ait. Misere aie tue placens
deo. Proinde q̄ sibi neq̄: cui bonū ē:
Nūc iudiciū ē mundi: nūc princeps
huius mūdi eiicietur foras. hoc ē de
cōde tuo: si te tamē hūiliāto ipse diu-
dicas. Erīt iudiciū celi q̄n ipm voca-
biē celū defurū. et terra discernere
populū suū: in q̄ sane timēdum ne p-
iciaris tu cū ipso: āgelis ei⁹: si tñ in
uētus fueris in iudicatus. **A**lioquin
spūalis hō q̄ oīa diiudicat ipse a ne-
mine iudicabit. **P**ropē h̄s ḡ iudiciū
incipit a domo dei: ut suos q̄s nouit
iudex cū venerit inueniat iudicatos:
et iā nil de illis habeat iudicā. quā-
do videlz iudicādi sūt hi q̄ in labōe
dominū nō sūt. et cuz hominibz non
flagellabūtur.

De iordane.

C. ix.

Quā leto sinu iordanis fuscis
pit xpianos: q̄ se xpi gloria
tur cōsecratuz baptisate
Mētītus plane ē syrus ille lepro⁹:
q̄ nescio q̄s domasce aq̄s aquis p̄tu-
lit israelis: cū iordanis nr̄i deuotus
deo famulatus toties p̄batus exti-
terit: siue q̄n helpe. siue q̄n heliseo.
siue etiā ue ātiq̄us aliq̄d recolā. q̄n
iosue et oīni p̄plo simul in p̄p̄tū mi-
rabili in: ibēs ficcū in se trāsitū p̄bu-
it. **D**eniqz q̄d in fluminibz isto emi-
nētius: q̄d ipa sui trinitas sibi q̄daz
euidēti p̄ntia dedicauit. **P**ater au-
ditus: visus spūs. scūs: filius ē. et bap-
tīlatus. **M**erito p̄inde ipam ei⁹ v̄tu-
tē quā naaman ille cōsulēte p̄pheta
fēlit in corpe: iubēte xp̄o v̄mūsus q̄s
fidelis p̄plus in aīa expit.

De loco caluarie.

C. x.

Exitur etiā vel iā in caluarie
locuz: vbi verus heliseus ab
insensatis pueris irrisus. rī-
fū suis insinuauit eternū: q̄bz ait. **E**c-
ce ego et pueri mei. q̄s mihi dedit de-
us. **B**oni pueri quos p̄ cōtrū illoz
malignātū ad laudē excitat psal-
mista dicēs: laudate puēi dñi. lauda-
te nomē dñi: q̄ten⁹ in ore scōz. infā-
tūz et lactētū p̄ficere ē laus. q̄ ex ore
defecerat inuidorū: eorū vtiqz de q̄-
bus q̄ritur ita. **F**ilios enutritūz ex-
altaui: ipi autē spreuerūt me. **A**scen-
dit itaqz crucē caluus noster. mūto
p̄ mūdo expositus: et velata facie ac
discoopta frōte purgationēz pecca-
torū faciēs: p̄brosē et austere mor-
tis tā nō erubuit ignominia. q̄ nec
penaz exhorruit: ut nos opprobrio
sēpiterno eriperet: restitueret ḡfie.
Nec mirum. **Q**uid enim erubescere
ret qui ita lauit nos a p̄ccis. nō q̄-
dē vt aq̄ diluēs et retinēs sorde: s̄
veluti solis radi⁹ deficcās et retinēs
puritatem. **E**st quippe dei sapiētia
vbiqz attingēs p̄pter mūdiciā suā.

De sepulchro.

C. xi.

Inter sacta ac desiderabilia
loca sepulchrū tenet quodā-
mō p̄ncipatū: et deuotōnis
p̄l⁹ nescio q̄d sentit vbi mortuus re-
quirit: q̄s vbi viuēs cōsatus ē. **A**tq̄ ā-
plius mouet ad pietatez mortis q̄
vite recordatō: puto q̄ illa austeris
or. hec dulcior videat: magisqz infir-
mitati blāditur humane q̄es do: mi-
tōis q̄ labor cōsatus: mortis securi-
tas. q̄ vite reditudo. **V**ita xpi viuē-
di mihi reglā extitit: mori a morte
redēptio. **I**lla vitā instruxit: mortē
ista destruxit. **V**ita q̄dē laboriosa. s̄
moris p̄ciola: v̄tqz vero admodū ne-
cessaria. **Q**uid enim p̄desse poterat ei
fui siue moris neq̄ter viuēri siue vita

dānabiliter morietis. **N**ūquid deniq;
aut mors xpī etiā nūc male vsq; ad
mortē viuētes a morte etna liberat:
ā mortuos āte xpī scōs p̄res vite
sāctitas liberauit. **S**ic scriptū est.
Nuis ē hō q̄ uiuit nō videt mortē:
eruet aīam suā de manu niferis. **N**ūc
ergo q̄ vtrūq; nobis parit necessa-
riū erat. et pie uiuere et secūre mori:
et uiuēdo uiuē docuit. et mortē mori
ēto securā reddidit: q̄mquidē resur-
rectur⁹ occubuit: et sp̄e fecit moriē-
tib⁹ resurgēdi. **S**z addidit terciū
bñficiū cū etiā peccata donauit: sine
quo vtiq; cetera nō valebāt. **N**uis
enī q̄ntū q̄dē ad verā sūmāq; beati-
tudinē spectat. quātalib⁹ vite recti-
tudo seu longitudo p̄desse poterat
illi q̄ vel solo originali p̄ccō tenere ē
astrict⁹. **P**eccatū quippe p̄cessit. ut
seq̄ret mors: q̄d sane si cauisset hō:
mortē nō gustasset in eternū. **P**eccā-
do itaq; vitā amisit et mortē inuēit:
q̄mquidē et deus ita predixerat: et iu-
stū p̄fecto erat. ut si peccaret hō
morere ē. **N**uid nāq; iust⁹ poterat.
q̄ recipe taliones. **V**ita siq̄dē deus
aīe ē: ip̄a corporis. **P**eccādo volunta-
rie volēs p̄didit viuere: nolēs p̄dat
et viuificare. **S**p̄ote repulit vitā cū
uiuē noluit: nō valeat eā dare. cui⁹
q̄tenus voluerit. **N**oluit aīa regi a-
deo: nō queat regē corpus. **S**i nō pa-
ret sup̄iori: inferiorē cur sup̄et. **I**n-
uēit obito: suā sibi rebellē creaturā:
inueiat aīam suā sibi rebellē p̄disse
quā. **T**rāsgressor inuēt⁹ ē hō sine
legis: inueiat ip̄e aliā legē in mem-
bris suis repugnātē legi mētis sue:
et captiuantē se in lege p̄ccī. **P**orro
p̄ccm ut scriptū ē separat inē nos
et deū: separet p̄mde eē mors inter
corp⁹ n̄m et nos. **N**ō potuit diuidi
a deo aīa nisi peccādo: nec corpus ab

ip̄a nisi moriēdo. **N**uid itaq; auste-
rius ptulit inultōe: id solum passa a
subbito q̄d p̄sulerat in auctorem.
Nil p̄fecto agruentius q̄ ut mors
opata sit mortē. spūalis corporalē:
culpabilis penalē: volūtaria necessa-
riā. **C**ū ergo hac gemina morte se
cū dū vtrāq; naturā hō dānatus fu-
isset. altera q̄dē spūali et volūtaria.
altera corporali et necessaria: vtriq;
deus hominē sua corporali ac vo-
lūtaria benigne et potēter occurrit:
illaq; vna sua nostrā vtrāq; dānauit.
Merito quidē. **N**ā ex duabus morti-
bus n̄is. cū altera nob̄ in culpe me-
ritū. altera in p̄ne debitū reputare
ē: suscipiēs penā nesciēs culpā. dū
sp̄ote et tātū in corpore mori ē: et vi-
tā nob̄ et iusticiā p̄mere ē. **A**lioqui
si corporaliter nō patere ē debitū non
soluisset: si nō volūtarie moreretur:
meritū mors illa nō habuisset. **N**ūc
aut si ut dictū ē mortis meritū est
peccatū et peccati debitū mors: xp̄o
remittēte peccatū et moriēte p̄ pecca-
torib⁹ p̄fecto iā nullū est meritū: et
solutū ē debitū. **C**eterū vnde scimus
q̄ xp̄s possit peccata dimittē. **I**hic
p̄culdubio q̄ deus ē: et quicq̄d vult
potest. **V**nde aut et q̄ de⁹ sit. **A**ira-
cula p̄bāt. **F**acit quippe opa q̄ ne-
mo alius facere possit: ut taceā ora-
cula p̄phetarū necnō et p̄ne vocis
testimoniū elapsē celitus ad ip̄m a
magnifica glōria. **Q**uod si deus p̄
nobis: q̄s oīa nos. **D**eus q̄ iustifi-
cat: q̄s est q̄ cōdēnet. **S**i ip̄e ē et nō
ali⁹ cui q̄tidie cōfitemi. dicētes tibi
soli peccaui: q̄s melius imo q̄s alius
remittē potest q̄d in euz p̄ccm est.
Deniq; aut quō ip̄e nō potest: qui
omnia potest. **D**eniq; **E**go q̄d in
me delinq̄ valeo si volo donare: et
be⁹ nō q̄at in se omīa remittere. **S**i

Rk iiiij

ergo peccata remittere et possit om-
nipotens et solus possit cui soli pecca-
tur: beatus perfectus cui non imputa-
bit ipse peccatum. Itaque cognouimus
quod peccata christus diuinitatis sue po-
tencia valuit relaxare. Porro iam de vo-
luntate quod dubitet. Qui enim nostram
et induit carnem et subiit mortem: pu-
tas suam nobis negabit iusticiam? Vo-
luntarie incarnatus. voluntarie passus.
voluntarie crucifixus: solum a nobis
retinebit iusticiam. Quod ergo ex dei
tate constat illum potuisse: ex humanita-
te innotuit et voluisse. Sed vnde rur-
sum confidimus quod mortem abstulit?
Hinc planum quod eam ipse qui non meru-
it perdidit. Quia enim ratione iterum exige-
ret a nobis: quod pro nobis ille iam soluit.
Qui peccati meritum tulit suum nobis
donando iusticiam: ipse mortis debitum
soluit: et reddidit vitam. Sic namque mor-
tua morte reuertit vitam: quemadmo-
dum ablato peccato redit iusticia.
Porro mors in christi morte fugatur:
et christi nobis iusticia imputatur. Ve-
rum quomodo mori potuit qui deus erat?
Quomodo nimirum et homo erat? Sed quo
pacto mors hominis illius pro altero
valuit? Quia iustus erat. Perfecto
namque cum homo esset potuit mori: cum iu-
stus: debuit non gratis. Non quidem
peccator mortis sufficit soluere de-
bitum pro altero peccatore: cum quis mo-
riatur pro se. Qui autem mori pro se non ha-
bet. nunquam pro alio frustra debet. Quam-
to sane indignius mori quam mortem
non meruerit: tanto is iustius pro quo
moriatur vivit. Sed que inquis iusticia
est ut innocens moriatur pro impio? Non est
iusticia: sed misericordia. Si iusticia
esset: iam non gratis. Sed ex debito more-
retur. Si ex debito ipse quidem more-
retur: sed is pro quo moreretur non vive-
ret. At vero si iusticia non est: non tamen co-

tra iusticia est. Alioquin et iustus et
misericus simul esse non posset. Sed et
si iustus non iniuste pro peccatore sa-
tisfacere valeat: quo tamen pacto etiam
vnus pro pluribus? Teni satis esse vi-
deretur ad iusticiam: si unus vni mori
esset vitam restituat. Hinc iam respondeat
apostolus. Sicut enim inquit pro vnius
delictum in omnes homines in eodem
natum est: sic et pro vnius iusticia in omnes
homines in iustificacionem vite. Sic
enim pro inobedientia vnius hominis pec-
catores constituti sunt multi: ita pro vni
obedientia iusti constituentur multi. Sed for-
te vnus pluribus iusticiam quidem resti-
tuere potuit. vitam non potuit. Ber-
nardus ait hominem mors: et pro vno homi-
ne vita. Sicut enim in adam omnes mori
utuntur: ita et in christo omnes viuificantur.
Quid enim? Vnus peccauit: et omnes
tenentur innocenti. Vnus peccatum.
omnibus operatum est mortem: et vnus iusti-
cia. vnus vitam restituit. Ita ne dei
iusticia magis ad condemnandum: quam ad
restaurandum valuit? At plerumque potuit as-
sumere in malo: quam christus in bono. At de
peccato imputabit michi: et christi
iusticia non pertinebit ad me? Illi me
inobedientia prohibet: et huius obedi-
entia non perdet michi. Sed at inquis
delictum merito omnes contrahimus.
in quo quippe omnes peccauimus? quoniam
cum peccauit in ipso eramus: et ex eius
carne pro carnis concupiscentia geniti fu-
mus. At quod ex deo multo germanius
secundum spiritum nascimur quam secundum carnem
ex adam: secundum quem etiam spiritum longe
ante fuimus in christo. quam secundum carnem
in adam: si tamen et nos inter illos nume-
rae confidimus de quibus apostolus. qui
elegit nos inquit in ipso haud dubium
talem. Quod autem etiam ex deo nati sunt.
testatur euangelista iohannes ubi

ait. **Q**ui nō ex sanguinib⁹ neq; ex vo-
lūate carnis neq; ex voluntate viri:
s; ex deo nati sūt. **I**tē ipse in epistola
Omnis qui natus ē ex deo nō peccat:
q; generatō celestis cōseruat eum.
Ad carnis traducē aī carnaliq; te-
statur cōcupiscētia: et peccatū qđ in
carne sentimus manifeste pbat qđ
scđm carnē de carne peccatoris de-
scēdimus. **S**z enī nichilomin⁹ spūa-
lis illa generatō nō qđem in carne
sētur. s; in corde. ab his dūtaxat
qđ cū paulo dicere possūt. nos autē
sensū xpī habemus: in quo teaten⁹
pficisse se sētiūt: ut et ipi euz omni
fiducia dicant: ipse spūs enī testimo-
niū reddit spūi nrō. qđ sum⁹ filij dei.
Et illud. **P**os aūe nō spūz hui⁹ mun-
di accipimus s; spūm qui ex deo ē: ut
sciāmus que a deo donata sūt nobis.
Per spūm ergo qđ ex deo ē caritas
diffusa ē in cordibus nrīs: sicut et p
carnē qđ est ex adā manat concupi-
scētia nrīs inlita mēbris. **E**t quomō
ista qđ a pgenitore corporū descen-
dit nūquā in hac vita mortali a car-
ne recedit: sic illa pcedens ex patre
spūm. ab intētiōe filiorū dūtaxat
pfectorūz nūq; excidit. **S**i ergo ex
deo nati et in xpō electi sumus. que
nā iusticia ē ut plus noceat hūana.
atq; terrena. qđ valeat diuina cele-
stiq; generatō: dei electōem vincat
carnalis successio. et eterno ei⁹ apo-
sito carnis pseribat tēporaliter tro-
ducta cōcupiscētia. **N**uminio si per
vnū hominē mors. cur nō multoma-
gis p vnū et illū hominē vita. **E**t si
in adā omēs morimur: cur nō lōge
potētius in xpō omēs viuificabim⁹.
Deniq; nō sicut delictū: ita et donum.
Nā iudiciū ex vno in cōdēnationez:
grā aūe ex multis delictis in iustifi-
catōem. **X**p̄s igit⁹ et peccata dimittē
potuit cū deus sit. et mori cū sit hō.

et mortis moriēdo soluere debitū qđ
iustus: et omib⁹ vnus ad iusticiā vi-
tāq; sufficere: qñ qđēz peccatum et
mors ex vno in omēs pcellerit. **S**z
hoc qđ necessarie omnino puiū ē qđ
dilata mortē hō mē hoīnes digna-
tus aliqđ diu cōsulari qtenus crebris
et veris locutōib⁹ ad inuisibilia ex-
citaret: miris opibus astruēt fidē:
rectis mores instruēt. **I**taq; in ocu-
lis hominū deus hō sobrius et pie cō-
satus. vera locut⁹. mira opatus in-
digna passus: in qđ iam defuit nobis
ad salutē. **A**ccedat et grā remissio-
nis peccatorū. hō ē ut gratis pecca-
ta dimittat: et opus pfecto nrē sa-
lutis cōsummatū ē. **N**ō aūe metuen-
dū qđ donādis peccis aut ptās deo ā
volūtas passo et āta passo p pecca-
torib⁹ defit: si tñ solliciti muemam⁹
digne vt oportet imitari exēpla. et
venerari miracula: doctrine qđ non
existamus increduli: et passiōibus
nō gūati. **I**taq; totū nobis de xpō
valuit. totū salutiferū: totūq; ne-
cessariū fuit: nec mi⁹ pfuit infirmi-
tas qđ et maiestas: qđ et si ex deitatis
potētia peccī iugū iubēdo submouit:
ex carnis tñ infirmitate mortis iura
moriendo ocussit. **V**n pulcre ait ap-
ostol⁹. **M** infirmū ē dei: fortius ē
hoib⁹. **S**ed et illa ei⁹ stulticia p quaz
ei placuit saluū facē mūdū. ut mūdi
ofutaret sapiētia. ofūderet sapiētes:
qđ videlicet cū infirma dei esset deo eq-
lis. semetipm exmanuit formā sui
accipiēs: qđ diues cū esset ppter nos
egen⁹ fcūs ē: de magno pu⁹. de cel-
so hūilis. infirmus de potēte: qđ elus-
rēt. qđ flet. qđ fatigat⁹ ē in itinē: et
cetera qđ pass⁹ ē volūtariē nō ncūta-
te. **H**ec s; ipi⁹ qđaz stulticia nonne
fuit nob⁹ via prudētie. iusticie fōma:
sanctitatis exemplū. **O**b hō itē apls.
qđ stultū inquit dei sapiētī⁹ ē hoib⁹

Mors ergo a morte: vita ab ærore:
a peccato gr̃a liberauit. Et quibez
mors iusticiã suã pegit victoriã: q̃
iustus exsoluẽdo que nõ rapuit iure
om̃ino qđ amiserat recepit. Vita
vero qđ ab se p̃muit p sapiẽtiã ad
impleuit: q̃ nobis vite et discipline
documẽtũ ac speculũ extitit. Porro
gr̃a ex illa ut dictũ ẽ potestate pec
cata dimisit: q̃ om̃ia q̃cũq; voluit fe
cit. Mors itaq; xp̃i mors ẽ mee mor
tis: quia ille mortuus ẽ ut ego viue
rẽ. q̃ pacto eni iã non viuat: p quo
moriẽ vita. Aut q̃s iã i via mori seu
rerũ noticiã errare timebit duce sa
piẽtiã. Aug vñ iam reus tenebitur.
quẽ absoluit iusticiã. Vita q̃dem se
i p̃e phibet in euãgelio. ego sũ inq̃
ens vita. Porro duo sequẽtia testa
tur apostolus dicẽs. Qui factus est
nobis iusticiã ⁊ sapiẽtiã a deo patre
Si ergo lex sp̃us vite in xp̃o ih̃esu
liberauit nos a lege peccati ⁊ mortis:
ut quid adhuc morimur ⁊ nõ stati
mortalitate vestimur. Sane ut dei
veritas impleatur. Quia eni miseri
cordiã ⁊ veritatẽ diligit deus neces
se est mori quidẽ hominem: quippe
qđ p̃dixerat deus: s̃ a morte nõ re
surgere. ne obliuiscatur de⁹. Ita g̃
mors ⁊ si nõ p̃petuo d̃anatur manet
tñ ppter veritatem dei vel ad tem
pus in nobis quẽadmodũ peccatũ:
et si iam nõ regnat in nostro mor
tali corpore: nõ tamẽ deest penitus
nobis. Proinde paulus ex pte q̃bez
liberatũ se a lege peccati et mortis
gloriat: s̃ rurũ se vtraq; nihilomi
nus lege aliq̃ grauari ex pte cõque
rit: siue cũ aduersus peccatũ misera
biliter clamat. inuenio aliã legeẽ in
mẽbris meis ⁊ cetera: siue cuz inge
miscit grauatus haud dubiũ quin
lege mortis. redẽptionẽ expectas

corpis sui. Siue itaq; is siue alia q̃
cũq; in hũc mũdum put in talibus
in suo quisq; abundat sensu ex occa
sione sepulcrũ xp̃ianis s̃sibus fug
geratur: puto qđ nõ mediocris dul
cedo deuotõis infũdatur cominus
intuẽti: nec parũ p̃ficiẽ cernẽdo eti
am corporalib; oculis corporalẽ locũ
dñice quietis: et si quippe iã vacuuz
sacris mẽbris. plenũ tñ nostris et io
cundis admodũ sacramẽtis. Nĩs in
q̃ nostris: si tñ tam ardẽter ample
ctimur. qđ indubitãter tenemus qđ
apostolus ait. Cõsepulti eni sumus
p baptismũ in mortẽ: ut quomodo
furexit xp̃us a mortuis p gloriã
patris: ita ⁊ nos in nouitate vite a
bulemus. Si eni cõplantati facti su
mus similitudini mortis eius: simul
et resurrectionis erimus. Quã dul
ce est pegrinis post multã longi ite
neris fatigatõem. post plurima ter
re marisq; picula. ibi tãdẽ quiescẽ:
vbi ⁊ agnoscit suũ dñm q̃euisse. Pu
to iã p gaudio nõ s̃tiũt vie laborẽ.
nec grauamẽ reputãt expensarũ: s̃
tãq; laboris premiũ curs⁹ ve brauiũ
assecuti: iux̃ scripture sentẽtiã. gau
dent vehemẽter cum inuenerit se
pulchrũ. Nec casu vel subito aut ve
luti lubrica popularis furoris opini
one id tam celebre nomẽ sepulcrũ
nactũ esse putẽ: cũ hoc ip̃m tãtis re
tro temporib; p̃saas tam apte pre
dixit. Et erit inquit in die illa radix
iessẽ que stat in signũ populorũ ip̃
sum gẽtes deprecabuntur: et erit se
pulcrũ eius gloriosum. Reuera ergo
impletum cerminus quod legi
mus p̃phetatur: nouum quid est in
tuẽti sed legenti antiqũ: ut sic affit
de nouitate iocũditas. ut de vetusta
te non desit auctõritas. Et de sepul
cro ista sufficiant.

Ovis de bethfage dicā vicu
lo sacerdotū quā pene pteri
eram: vbi cōfessionis sacra
mentū. et sacerdotalis ministerij, mi
sterij contineat. **Bethfage** quippe
domus bucce interpretat. Scriptū ē
autē. Prope ē verbum in ore tuo et
in corde tuo. **Nō** in alterū tm: sed si
mul in utroq; verbū habere memi
neris. Et quod verbū in corde pecca
toris opat salutiferā cōtritiōē: ver
bū vero in ore nociā tollit cōfessionē:
ne impediat necessariā cōfessionem
Ait enī scriptura. Et ē pudor: abdu
cēs peccatū: et ē pudor adducēs glō
riā. **Bon⁹** pudor ē quo peccasse aut
certe peccare cōfunderis: et omnis hū
anus arbiter forte absit. diuinus
tāq; hūanū tātō verecūdius reuerē
tis aspectū. qm̄ et verius deū q̄ hoies
cogitas puriorē: tantoq; eū graui⁹
offendī a peccate: q̄ constat lōgi⁹
ab illo eē omne peccatū. **Quis** cemo
di peul dubio pudor fugat oppro
briū. parat gloriā: bñ aut peccatū
om̄ino nō admittit. aut certe admis
sū p̄mitēdo punit et cōfiteōdo expel
lit: si tñ gloriā etiā nostra hēc ē te
stimoniū cōsciētie nr̄e. **Quod** si q̄
piā cōfiteri cōfundit id q̄ vñ con
pūgit: talis pudor peccatū adducit
et gloriā de cōsciētia p̄dit: qm̄ malū
quod ex pfundo cordis cōpunctio
conat expellere. pudor ineptus ob
struso labiorū ostio nō p̄mittit exi
re: cū eū exemplo dauid dicere pos
tius oportet: et labia mea nō p̄hibe
bo dñe tu scisti. **Qui** et seipm̄ redar
gues puto sup hominū stulto et irra
tōnabili pudore. qm̄ tacui inqt in
ueterauerūt ossa mea. **Vñ** et optat
ost.ū poni circūstātie labijs suis: ut

oris ianuā et apire cōfessionē: et de
fensioī claudē noīit. **Demq;** et apte
hoc ipm̄ orās petit a dño: sciēs quia
cōfessio et magnificētia opus eius.
Et q̄ videlicet nr̄am maliciā et q̄ eū
diuine bonitatis et virtutis magnifi
cētiā minime facemus magnū q̄de
gemine cōfessionis bonū: s; dei ē do
nū. **Ait** itaq; **Nō** declines cor meū
in vba malicie ad excusandas excu
satōes in peccatis. **Quāobrem** mini
stros vbi sacerdotes caute necesse ē
ad utrūq; vigilare sollicitos: q̄ vide
licet delinquentiū cordibus tātō mo
deramine verbū timoris et cōtritiōis
infligāt: quatenus eos neq; a ver
bo cōfessionis exterreāt: sic corda
apiāt ut ora nō obstruāt: sed nec ab
soluāt etiā opūctū. nisi viderint cō
fessum: quāto q̄dem in corde credi
tū ad iusticiā. ore aut cōfessio fit ad
salutem. **Alioquin** a mortuo tāquā
q̄ nō est perit cōfessio. **Quis** quis ver
bū in ore habet et in corde nō h̄z: a
bolosus ē aut vanus. **Quis** quis vero
in corde et nō in ore aut supbus est
aut timidus.

Ene nō om̄ino et si muleum
festinē debeo trāfire filēter
domū obediētie bethaniā vi
delicet castellū marie et marthe in q̄
lazarus est resuscitatus: vbi nimirū
et vtriusq; vite figura et dei erga pec
catores mira clemētia: necnō et vtriusq;
obediētie vna cū fructibus p̄mitētie
omēdatur. **Hoc** ergo in loco breui
ter intimatū sufficiat: q̄ quidē nec
studiū bone actionis. nec ocius sacre
cōtēplatiōis. nec lacrima p̄mitētis
extra bethaniā accepta eē poterūt
illi qui tantū habuit obediētiam.

vitam quā ipsas perdere maluerit:
factus obediēs p̄ri vsq; ad mortē.
De fuit ille p̄fecto diuitie q̄s sermo
p̄pheticus ex v̄bo dñi pollicet: conso
labiē inquit dñs sp̄o. consolabiē om
nes ruinas eius. et ponit desertum
eius q̄si delicias. et solitudinē ei⁹ q̄si
ortū dñi: gaudiū ⁊ leticia inueniet
in ea. ḡrarū actio ⁊ v̄x laudis. **D**e
igit̄ orbis delicie. hic thesaurus cele
stis. hec fidelīū hereditas p̄porum.
v̄re sunt carissimī credita fidei: v̄re
prudētī ⁊ fortitudinī cōmendata.
Tūc aut̄ celeste depositū secure ⁊ fi
deliter custodire sufficitis: si nequa
q̄ de ip̄a v̄rā vel prudētia vel forti
tudine s̄ de dei t̄m adiutorio vbiq;
p̄sumitis: sciētes quia nō in fortitu
dine sua roborabiē vir: et ideo dicē
tes cū p̄pheta: dñs firmamētū meū
et refugiū meū ⁊ liberator meus:
et illud. fortitudinē meā ad te cu
stodiā. quia de⁹ susceptor meus: de⁹
me⁹ miscētia ei⁹ p̄ueniet me. **E**t itē.
Nō nobis dñe nō nob: s̄ nomī tuo
da gl̄iam: ut in omnibus sit ip̄e bene
dictus q̄ docet manus v̄ras ad p̄liū
et digitos v̄ros ad bellū.

Ad clerū in cōcilio remienſi aggre
gatum.

Graue est quod iniūgē mī
hi videilz ut doceā doctores.
instruā patres p̄sentim cum
scriptū sit. **I**nterroga p̄res tuos: et
anūciabūt tibi. **S**z p̄cipit mīhi moy
ses iste cuius man⁹ ḡues sūt: cui obe
diēdū ē nō solū a me: s̄ etiā ab om
nibz. **E**t plus q̄ moyses hic. **M**oyſi
cōmissa fuit vna plebs isrl̄itica: isti
aut̄ vniūsa eccl̄ia. **E**t pl⁹ q̄ āgel⁹ s̄.
Cui enī āgeloz dixit aliqui de⁹: q̄cū
q; ligaueris sup̄ terrā erūt ligatī
in celis: Scdm̄ officiū dico: nō secun

dū meritū. **P**reter deūz nō ē similis
ei: nec in celo nec in terra. **D**ic ē pe
trus q̄ misit se in mare: cū ali⁹ disci
puli nauigarēt ad ism. **V**nuſq; q;
v̄rū cōtētus ē nauicula sua: s̄ ē ar
chiep̄atu suo abbatia sua. p̄positu
ra sua. **I**ste aut̄ misit se in om̄es ar
chiep̄atus. abbatias preposituras
Doc mare magnū ⁊ sp̄ciosū man
bz: illic reptilia q̄rum nō ē numer⁹.
Et vobis dico fratres mei ep̄i: mul
tū exaltauit v̄s deus. **V**os estis sal
terre: sicut dicit dñs in euangelio.
Vos estis lux mundi. **E**go dixi hij
estis: et filij excelsi omnes. **V**erūta
mē sicut homines moriēti: et sicut
vnus de principibz cadetis. **V**bi sa
piēs: vbi scriba: vbi cōquestor hu
ius seculi. **N**ōne sic homines morien
tur? **E**t nōne sicut vnus de principi
bus cadet? **V**nde cadent vel q; de
latē dñi: i p̄fūdū inferni. **F**res: duo
mala magna restāt: mors videlz tiu
diciū. **D**ura ē enī cōdicio mortis: ⁊
idcirco rarus ē qui velit mori. **S**ed
q̄ cura mori: cū hec sit v̄ia vniūse car
nis? **E**ya quo ibo a sp̄ritu tuo ⁊ quo
a facie tua fugiā: cū dicat apostol⁹
om̄es nos rēp̄sentari oportet ante
tribunal xp̄i ut referat vnusquisq;
ratōem de his que gessit in corpore
suo siue bonū siue malū. **F**ratres
aliā synodū p̄nuncio vobis. vbi dñs
de⁹ sedebit in iudicō: et ibi oēs nos
oportet rēp̄sentari: et ibi deus iuste
iudicabit orbem terrarū. **D**ic inclu
diē iniusticia in marsupio. **S**z iuste
iudicabit de⁹ in illo iudicō. et ibi oēs
nos oportz rēp̄sentari. nisi forte qd
dici nephās ē mētiae apostol⁹. siue
fit papa siue cardinalis siue archi
ep̄s siue ep̄s siue diues siue paup si
ue doctus siue indoctus. ut referat
vnusquisq; ratōez de his que gessit

ad hoc liquet esse insolitum: **I**mpau-
bus pfecto miles et omni ex pte ses-
curus: q ut corpus ferro: sic animus
fidei lorica induit. **V**triusq nimirum
munitus armis: nec demonez timeret
nec hominē. **N**ec vero mortē formi-
dat: qui mori desiderat. **Q**uid eni vel
vivēs vel moriēs metuat: cui vivere
xpūs est et mori lucrū. **S**tat quidem
libēter libēterq p xpō: sed magis
cupit dissolui et esse cuz xpō. hoc eni
melius. **S**ecuri igit pcedite milites
et intrepido animo inimicos crucis
xpī appellite. cēti quia neq mors ne-
q vita poterit vos separe a carita-
te dei q ē in xpō ihu: illud sane vobis
scū in oī piculo replicātes. siue vivi-
mus siue morimur dñi sumus. **Q**uā-
gloriosi reuertūt victores de plio: q
beati moriuntur martires in plio. **G**audē
fortis athleta si vivis et vin-
cis in dño: s; magis exulta et gloriā
si morieris et vngeris dño. **V**ita qdē
fructuosa. et victoria gloriola: sed
veriq mors sacra iure pponitur. **N**ā
et si beati qui in dño moriuntur: non
multo magis qui p dño moriuntur:
et quidē siue in lecto siue bello quis
moriē: pciola erit sine dubio in ospe
dñi mors sanctorū eius. **C**eterū
in bello tm pfecto pciolior: qnto et
gloriosior. **O** vita secura: vbi pura
cōsciētia. **O** inq vita securavbi ab-
q formidine mors expectatur: imo
adoptat cū dulcedine: et excipitur
cū deuotōe. **O** vere sancta et tuta mi-
litia atq a duplici illo piculo p̄sua
libera. quo id hominū genus solet
frequēter piclitari: vbi dumtaxat
xpūs nō ē causa militādi. **Q**uotiens
nāq agreberis tu q militiā militas
secularē in corpe. te vero in aia: autē
forte occidaris ab illo et in corpe pa-
riter et in aia. **E**x cordis nēpe affe-

tu nō belli euentu p̄satur vel piculū
vel victoria xpīani. **S**i bona fuerit
causa pugnātis pugne exitus mal⁹
eē nō poterit: sic nec bonus iudicabi-
tur finis: vbi causa nō bona et intē-
tio nō recta pcellerit. **S**i in volūta-
te alteruz occidēdi te potius occidi
cōtigerit: morieris homicida. **Q**uod si
p̄uales et volūtate supandi vel iudi-
cādi forte occidis hominē: vivis homi-
cida. **N**on autē expedit siue mortuo
siue viuo. siue victori siue victo esse
homicidā. **I**nfelix victoria: q supas
hominē: succūbis vicio. **E**t ira tibi ā
supbia dñate. frustra gloriaris de ho-
mine supato. **E**st tm qui nec vlciscē-
di zelo: nec vincēdi tipo: s; tm euatē-
di remediō interficit hominē: sed ne
hāc qdē bonā dixerit victoriā: cū de
duobz malis in corpe q in aia mori
leuius sit. **N**ō aut q corpus occidit
et aia moriet: s; aima que peccauerit
ip̄a moriet.

De militia seculari. C. ij.

Vis

O igit finis fructusue secularis
hui⁹ nō dico militie s; mali-
cie: si et occisor letaliē peccat:
et occisus eternalit perit. **E**ni uero
ut vbi vtar apli et q arat in spe bz
araē: et q triturat in spe fruct⁹ p̄ci-
piēdi. **Q**uis g o milites s; tā stupē-
bus error. q furoz s; tā nō ferēdu:
tātis sūptibz ac laboribus militare:
stipēdijs vero nōnullis. nisi ā mōtis
ā criminis. **O** pitis equos sericis: et
pēdulos nescio q̄s pāniculos lorici⁹
supinduitis. **D**epigitis hastas. clipe-
os et sellas: frena et calcaria auro
et argēto gēmisq circumornatis:
et cū tanta pompa pudēdo furore
et impudenti stupore ad mortem p-
peratis. **M**ilitaria sunt hæc insignia:
an muliebria potius ornamenta s